

Lutsyk I.B.

Bukovynskiy State Finance and Economics University

THEORETICAL PRINCIPLES OF STRATEGIC PLANNING OF ENTERPRISES

Summary

In the article established the differences between the concepts of "planning" and "strategic planning". A proper interpretation of the data categories. The basic principles and advantages of the strategic planning process defined. Determined its need and function. The basic factors of the increasing role of planning in today's market economy defined.

Keywords: subjects of management, planning, strategic planning, system of economic relations, market relations.

УДК 336.01

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ФУНКЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ

Магурчак Т.П.

Академія фінансового управління

У статті проаналізовано сутність та розкрито основні підходи вітчизняних і зарубіжних науковців до визначення понять «управління», «контроль» та «фінансовий контроль». Сформульовано авторське визначення поняття «фінансовий контроль». Також розглянуто суб'єкт, об'єкт, предмет фінансового контролю. Виділено класифікації фінансового контролю. Виділено аудит як особливу незалежну форму фінансового контролю та його значення для системи управління.

Ключові слова: управління, контроль, фінансовий контроль, аудит, фінансовий аудит.

Постановка проблеми. Розвиток економіки, соціальної сфери та суспільства на сучасному етапі потребують нового концептуального підходу до розуміння сутності фінансового контролю і його місця в системі управління. Важливим моментом постає потреба глибокого теоретичного осмислення формування єдиної системи контролю, яка б, обґрунтувала взаємозв'язок і взаємозумовленість усіх її складових та врахувала в себе досягнення світової економічної думки.

Сьогодні доволі важливим і актуальним є питання ролі аудиту в системі фінансового контролю в Україні, без вирішення якого неможливо забезпечити поступальний соціально-економічний розвиток, ефективне використання державної власності, становлення в Україні громадянського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми побудови сучасної системи фінансового контролю в Україні висвітлені у працях багатьох вітчизняних науковців і практиків, серед яких – Стефанюк І., Чумакова І., Юхимчук А., Е.О. Вознесенський, Л.І. Вороніна, Є.В. Калюга, Л.М. Крамаровський, Є.В. Коломін, М.В. Кужельний, В.Г. Мельничук, В.О. Шевчук, С.О. Шохін та інші вітчизняні і зарубіжні вчені-економісти. У більшості робіт розглядаються проблеми удосконалення методики проведення контрольних заходів, застосування новітніх прийомів контролю, оцінки ефективності фінансового контролю тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні при висвітленні в монографіях і наукових статтях окремих питань, присвячених фінансовому контролю, переважна більшість вітчизняних дослідників приділяє увагу фінансовому контролю з точки зору державного управління. Однак, незважаючи на наявні внески вчених у розвиток теоретичних та практичних аспектів фінансового контролю, все ще мають місце дискусійні й недостатньо досліджені питання.

Мета статті. Метою дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних

рекомендацій щодо визначення сутності фінансового контролю, його предмету та мети, класифікацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Потреба в управлінні виникла з появою суспільної праці. Необхідність здійснювати управління з'являється там, де потрібно об'єднати і скоординувати зусилля двох і більше людей. Зараз існує дуже багато визначень терміну «управління», це пояснюється тим, що проблема управління має багатоплановий, міждисциплінарний характер і синтезує в собі дані різних наук, та тим, що існують різні підходи до характеристики процесу управління. Термін «управління» застосовують як до складових навколишнього середовища, в якому існує людина (управління в природі, в людському суспільстві), так і до різноманітних видів людської діяльності (управління державою, регіоном, організацією, політичною партією, автомобілем, дорожнім рухом тощо).

Професор Б.А. Гаєвський дає наступне визначення терміну: «Управління – це будь-яка зміна стану об'єкта, системи або процесу, яка веде до досягнення висунутої мети, що з необхідністю викликає процес приведення суб'єктивної діяльності людей у відповідність з об'єктивною їх природою і потенціалом, розкриваючи певні внутрішні і зовнішні можливості для постійного досить ефективного його використання в інтересах людей» [1, с. 9-12]. З автором важко погодитись в частині того, що управління – це будь-яка зміна стану об'єкта, адже суть в управлінні полягає в цілеспрямованій зміні об'єкта для досягнення мети. За справедливим зауваженням російського соціолога А.В. Тіхонова [2, с. 19] до управління не можна відносити всі ті складні механізми саморегуляції, що виявляються в живій і неживій природі.

Пітер Ф. Друкер, якого багато хто вважає провідним теоретиком в галузі управління та організації в світі. Він пропонує наступне визначення: управління – це особливий вид діяльності, що перетворює неорганізований натовп в ефективну ціле-

спрямовану і продуктивну групу [3, с. 18]. А автори класичного підручника з менеджменту М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури визначають, що управління – це процес планування, організації, мотивації і контролю, необхідний для того, щоб сформулювати і досягти цілей організації [4].

Об'єднує ці останні два підходи, що дає більш повне розуміння терміну управління, Ю.В. Ніколенко, який вважає, що управління в широкому розумінні являє собою особливий вид діяльності, який здатний перетворити неорганізований натовп в ефективну цілеспрямовану і продуктивну групу, і здійснити це можна лише через процес планування, організації, мотивації та контролю спільних дій [5].

Ми притримуємося думки В.К. Колпакова, що у найбільш узагальненому вигляді управління – це діяльність суб'єкта, що дістає вияв у цілеспрямованому, організуючому впливі на об'єкт управління, здійснюваному з метою приведення останнього у бажаний для суб'єкта стан. [6, с. 5]. Такої ж думки дотримуються і Гелей С. Д, Рутар С. М, вважаючи що управління – це вид суспільної діяльності, який передбачає систему скоординованих дій суб'єкта на об'єкт з метою досягнення певної організаційної мети [7, с. 100].

З вище наведеного визначення управління випливає, що управління може мати місце тільки за умови наявності двох основних елементів:

- Об'єкта управління, на який спрямована дія, що управляє для його виконання.
- Суб'єкта (органу) управління, який виробляє керуючий вплив і контролює його виконання.

Суб'єкт і об'єкт управління завжди взаємодіють між собою для досягнення однієї мети і таким чином формують систему управління. Все, що не включається в цю систему, розглядається як зовнішнє середовище. Мета управління з точки зору суб'єкта – це найбільш ефективне досягнення результату об'єктом, а з точки зору об'єкта – це бажаний його стан або бажаний результат його функціонування, отриманий шляхом вирішення поставлених керівництвом (але самостійно засвоєних) завдань при застосуванні мінімального обсягу виробничо-трудоного резерву. В цьому плані мета управління з боку суб'єкта і об'єкта управління не завжди збігається.

Суб'єкт і об'єкт управління формують організаційну структуру, яка відображає склад і співвідповідність різних елементів, ланок і щаблів управління, які функціонують для досягнення певної мети. Функції і структура управління – дві неподільно взаємозалежні й взаємообумовлені складові єдиного цілого – організації системи управління, що є відповідно змістом і формою процесу управління. Уперше поняття функцій управління ввів американський економіст А. Файоль [8, с. 6]. Вони покладені в основу науки управління і мають таке визначення:

- передбачати, тобто передбачати майбутнє і виробляти програму дії;
- організовувати, тобто будувати подвійний – матеріальний і соціальний організм підприємства;
- розпоряджатися, тобто змушувати персонал належним чином працювати;
- координувати, тобто пов'язувати, поєднувати, гармонізувати всі дії і зусилля;
- контролювати, тобто піклуватися про те, щоб усе відбувалося відповідно до встановлених правил і відданих розпоряджень.

Роль управління в світі надзвичайно велика. З його допомогою приводиться в рух все людство і величезні маси різноманітних ресурсів. При цьому значна частина населення зайнята безпосередньо

у сфері управління (державного, муніципального, територіального, галузевого, самостійними підприємствами і організаціями і т.д.). Саме управління визначає рівень життя населення в будь-якій країні, як зазначає П. Друкер «Немає бідних країн – є країни, погано керовані» [4].

Однією з найважливіших функцій управління є контроль. Будь-який вид управління неможливий без чітко організованої системи контролю, тому що не можна ефективно управляти, не перевіряючи виконання поставлених вимог та не виявляючи фактичного стану на управлінських об'єктах.

Як зазначає В.Ф. Максимова: «контроль в управлінській діяльності важливий не тільки тому, що сама культура управління і ефективність цієї професійної діяльності передбачають обов'язковість його здійснення. Контроль і його результати виступають базою, яка слугує основою для прийняття наступних рішень з метою подальшого удосконалення діяльності організації, підвищення її ефективності, результатів чи прибутковості» [9, с. 316].

У цьому значенні контроль, який є самостійною функцією управління, виступає засобом установа зворотних зв'язків, завдяки чому керівний орган (суб'єкт управління) може простежити хід виконання прийнятих рішень. Це дає можливість своєчасно реагувати на відхилення в роботі підконтрольного об'єкта від заданої програми та вносити відповідні корективи в його діяльність. Контроль як самостійна функція управління тісно пов'язаний з іншими сторонами управлінської діяльності – прогнозуванням, плануванням, обліком та аналізом. В.О. Шевчук [10, с. 23] стверджує, що головною метою контролю є сприяння зростанню секторів і галузей національного господарства завдяки здійсненню стеження за досягненням цільових орієнтирів та перевірці дотримання обмежувачих параметрів їх розвитку на мікро- та макроекономічному рівнях.

А, М.Т. Білуха [11, с. 51] визначає мету тільки фінансово-господарського контролю і доводить, що вона полягає у сприянні раціональному використанню засобів і предметів праці і самої праці у підприємницькій діяльності для одержання найбільшого прибутку. Це дійсно мета тільки господарського фінансового контролю для приватних підприємств, а не державного або ж контролю за публічним майном, бо в цьому визначенні не видно механізму реалізації колективних, державних і суспільних інтересів.

Контроль виявляється в усіх сферах суспільного життя. Однак сутність контролю не може бути всебічно розкритою поза сферою управління, яку він обслуговує, тому що не існує контролю взагалі, а є контроль конкретного змісту і конкретних форм. У залежності від сфери управління, яку він охоплює, виділяють такі напрями контролю як технічний контроль; енергетичний контроль; екологічний контроль; санітарний контроль; фінансовий контроль тощо.

Для розуміння місця фінансового контролю в системі управління необхідно зрозуміти його сутність. Визначення поняття фінансового контролю змінювалося з розвитком суспільства. У більшості наукових джерел соціалістичного періоду фінансовий контроль визначається як одна із сфер, ланок, форм, галузей контролю за суспільним виробництвом і розподілом продуктів, у цей період характерним є також ототожнення фінансового контролю з контрольною функцією фінансів. Економісти, в підручнику за заг. ред. В.А. Предборського також стверджують, що фінансовий контроль – це контроль за законністю та доцільністю [12, с. 104]. Проте, ми вважаємо, що побудова запропонованих дефіні-

цій порушує закони логіки адже в них не розкривається в чому полягає сама сутність контролю і тому вони не можуть братися за основу.

Необхідно відмітити, що багато науковців розглядають фінансовий контроль з точки зору державного управління. Так, В.К. Шкарупа вважає що фінансовий контроль – це частина загальнодержавного контролю, якому властиві всі риси державного контролю, який одночасно може виступати однією з функцій управління та його стадією, елементом керівництва і засобом забезпечення законності [13, с. 17]. Значення фінансового контролю визначається характером фінансової діяльності держави. На нашу думку такий підхід не зовсім коректний, адже фінансовий контроль значно ширше поняття ніж державний контроль, і ніяк не може визначатись як частина державного контролю. Навпаки державний фінансовий контроль є одним з видів фінансового контролю.

Академік Л. Воронова визначає фінансовий контроль як регламентовану правовими нормами діяльність державних і муніципальних та інших публічних органів із перевірки вчасності й точності планування, обґрунтованості й повноти надходження коштів до відповідних фондів, правильності та ефективності їх використання [14, с. 54]. На нашу думку це визначення теж не зовсім коректне адже воно обмежує перелік суб'єктів фінансового контролю, зокрема залишаючи поза увагою фінансовий контроль який здійснюється в приватному секторі.

Шохін С. визначення вважає що: фінансовий контроль є багатоаспектною, міжгалузеву системою нагляду наділених контрольними повноваженнями державних і громадських органів за фінансово-господарською діяльністю підприємств, установ та організацій задля об'єктивної оцінки економічної ефективності цієї діяльності, визначення законності та доцільності господарських і фінансових операцій та виявлення резервів доходів Державного бюджету [15, с. 6]. У свою чергу на переконання Л. Феценко, фінансовий контроль – це багатоаспектна міжгалузєва система нагляду державних, відомчих, внутрішньогосподарських та аудиторських органів, за фінансово-господарською діяльністю підприємств, установ, організацій з метою об'єктивного оцінювання економічної ефективності цієї діяльності, законності та доцільності фінансово-господарських операцій, та нагляд за процесом витрачання бюджетних коштів [16, с. 12]. На нашу думку зазначені науковці звужують поняття фінансового контролю, значно обмежуючи предмет фінансового контролю тільки доходами/витратами державного бюджету.

Проаналізувавши визначення фінансового контролю які наведені вище, ми погоджуємось з О.В. Шипуною [18, с. 66], що більшість визначень «фінансового контролю» які наводяться сучасними економістами містять неповний перелік суб'єктів контролю, адже унеможливають здійснення останнього безпосередньо суб'єктами господарювання, громадянами чи фірмами й аудиторами, котрі не належать ані до державних органів, ані до органів місцевого самоврядування.

Проф. Орлюк О.П. вважає що фінансовий контроль є органічною частиною процесу оперативного фінансового управління й регулювання фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій, установ, галузей економіки [17]. На нашу думку фінансовий контроль – це не інструмент безпосередньої організації фінансової діяльності, а лише інструмент попередження, усунення порушень у цій діяльності та поліпшення її.

Аналіз визначень фінансового контролю показав, що при всій важливості розглянутих питань, допускається непослідовність щодо викладеного методологічного підходу в частині складу елементів фінансового контролю (об'єкт, суб'єкт, предмет).

Шохін С. розглядає контроль як одну з функцій управління, що представляє собою систему спостереження і перевірки функціонування керованого об'єкта [19, с. 6]. У даному трактуванні як об'єкт контролю виступають підприємства, організації тощо, а предмет контролю залишається поза полем зору. Подібного роду точка зору є досить поширеною. Отже, в наукових публікаціях, що стосуються дослідження сутності та інших аспектів фінансового контролю, має місце змішання понять (суб'єкт, об'єкт, форми тощо з предметом фінансового контролю).

Здійснення контролю, зокрема й фінансового, стає можливим завдяки наявності відповідних суб'єкта, об'єкта та предмета контролю пов'язаних між собою. Саме взаємопов'язана сукупність контрольних суб'єкта, контрольних дій та контрольованого об'єкта і предмета створює систему контролю.

Ми вважаємо найбільш повним визначення І.Б. Стефанюка: фінансовий контроль – це система активних дій, які реалізуються органами державної влади та місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання та громадянами України, з нагляду за функціонуванням будь-якого об'єкта управління в частині утворення, розподілу та використання ним фінансових ресурсів із метою оцінки економічної ефективності господарської діяльності, виявлення та блокування тих відхилень, котрі перешкоджають законному й ефективному використанню майна й коштів; розширеному відтворенню виробництва; задоволенню державних, колективних та приватних інтересів і потреб; удосконаленню управління економікою [20, с. 4]. У даному трактуванні суб'єктами контролю виступають органи державної влади та місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання та громадяни України, особливістю цих контролюючих суб'єктів є їх діалектична природа, тобто можливість одночасно бути як суб'єктом, так і об'єктом контролю для інших. Поширеними є погляди, що головним об'єктом контролю, який визначає ознаку цього виду діяльності – «фінансовий», є фінансові ресурси [21, с. 11]. А Л. Воронова, акцентує увагу на тому що об'єкт фінансового контролю не обмежується тільки перевіркою грошових фондів, він охоплює також матеріальні, природні, трудові та інші ресурси держави, бо їх використання здійснюється в грошовій формі або опосередковане нею. Інакше кажучи, фінансовий контроль поширюється не тільки безпосередньо на фінансові, а й на пов'язані з ними господарські відносини [14, с. 94]. Ми погоджуємось що контрольна діяльність, яка не передбачає контроль фінансових ресурсів і відносин, які виникають у процесі їх обігу, очевидно не повинна називатись фінансовим контролем. Проте, на нашу думку, фінансові ресурси – це не об'єкт, а предмет контролю.

Правильне визначення об'єкту контролю має ключовий вплив на ефективність здійснення контролю. Отже, на нашу думку, об'єкт фінансового контролю є суб'єкт (суб'єкти) господарювання, на певний вид діяльності яких спрямовуються контрольні дії. Ними можуть виступати органи державної влади та місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання, державні фонди тощо. господарські системи, що забезпечують існування й розвиток економічних агентів та суспільства загалом; юридичні й фізичні особи, діяльність яких пов'язана з використанням

суспільної власності; безпосередньо чи через органи державної влади й місцевого самоврядування, та інші суб'єкти господарювання [22, с. 12].

Предмет контролю визначається як функціонування будь-якого об'єкта управління в частині утворення, розподілу та використання ним фінансових ресурсів. Предметом фінансового контролю є конкретний вид діяльності об'єктів фінансового контролю та її окремі аспекти, на які спрямовуються контрольні дії контролюючого суб'єкта.

При цьому мету фінансового контролю слід визначити як вияв фактичного фінансово-господарського стану об'єкта контролю, порівняння цього стану з певними вимогами щодо його функцій, вияв допущених відхилень, аналіз причини відхилень, пошук шляхів для їх виправлень та для підвищення ефективності функціонування системи управління об'єкта у цілому.

Узагальнюючи досліджені критерії виділення підходів до розуміння поняття «фінансовий контроль» можна зазначити, що значна частина науковців підкреслюють що –це суто процес перевірки. Однак контроль не вичерпується тільки перевіркою дотримання законності господарських операцій і процесів. Митрофанов В.М. досліджуючи фінансовий контроль на підприємствах ще в 1965 році в рамках командної економіки Радянського союзу відмітив що важливо контролювати не стільки виконання нормативно-правових актів, скільки стан господарської діяльності на підприємствах [26, с. 29]. Це можна вважати як перші кроки для розвитку контролю ефективності, який став особливо ще більш актуальним в рамках ринкової економіки.

На нашу думку мета контролю полягає не лише в виявленню недоліків, які існують в економічній сфері, а і їх попередженню, виправленню, покращенню роботи чи діяльності підконтрольного об'єкта.

В будь-якій системі завжди має місце декілька рівнів контролю. Це можна побачити на рис. 1.1 контроль здійснюється на етапі складання фінансової звітності, як відмітив ще в дев'ятнадцятому столітті італійський вчений Фабио. Беста (1845–1923), який ототожнював ведення бухгалтерського обліку з господарським контролем, так як він «має заставити кожного працівника бути чесним, навіть якщо це буде і проти його волі» [23], контроль здійснюється на всіх рівнях всередині організаційної структури, контроль здійснюється з боку державних органів, які є зовнішнім відносно системи, і контроль здійснюється власниками, які виступають в якості керівного органу відносно Ради Директорів, саме аудит дає можливість власникам і іншим користувачам інформації здійснювати контроль, особливо він актуальний в ситуації, коли вони не мають можливості до здійснення всіх інших видів контролю.

Класифікація фінансового контролю здійснюється за різними критеріями. Відповідно до фінансово-економічного словника, вид контролю – складова частина системи контролю із властивим їй змістом, призначена для здійснення функції контролю згідно зі своїми завданнями, правами та обов'язками. В. Шевчук [10] зважаючи на суб'єкти контролю й характер контрольної діяльності поділяє фінансовий контроль та державний, муніципальний і незалежний. Тобто контроль суб'єктами публічного сектору може здійснюватись на різних рівнях і бути різним за своєю суттю і основними користувачами інформації. Державний контроль – контроль який здійснюється органами державної влади, він може бути зовнішнім і внутрішнім відносно об'єкта контролю, але він завжди внутрішній відносно системи. Муніципальний – контроль який здійснюється органами

місцевого самоврядування, а незалежний контроль, який ряд вчених називають суспільним, або ж громадянським, – це контроль на рівні суспільства, він є найбільш незалежним за свою природою, базується на загальноприйнятих принципах відкритості, гласності, прозорості. В Україні, у порівнянні з країнами з високим рівнем розвитку, суспільний контроль є менш дієвим, оскільки практичного механізму контролю за процесом використання коштів не існує. Аудиторський контроль, який також є незалежним і має забезпечувати лише зовнішню (відносно об'єкта) перевірку об'єкта спеціалізованими суб'єктами контролю, і здійснюється аудиторами (фізичними особами) та аудиторськими фірмами. Проте незважаючи на законодавчі особливості його реалізації практика засвідчує можливості реалізації незалежного аудиторського контролю як для приватного так і державного секторів.

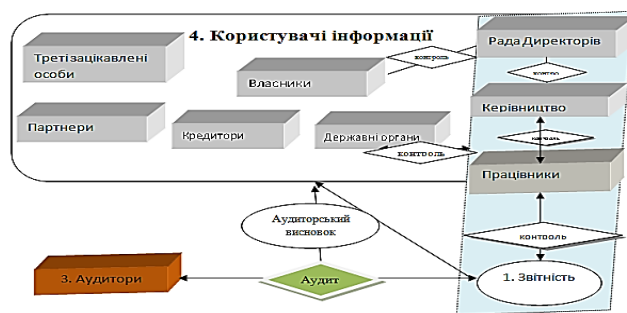

Рис. 1.1. Фінансовий аудит, як форма здійснення фінансового контролю

А О.П. Орлюк вважає що залежно від суб'єктів контролю виокремлюють державний, внутрішньогосподарський, відомчий, аудиторський контроль, контроль фінансово-кредитних установ [17, с. 303]. На нашу думку це не повна класифікація, адже не виділено муніципальний контроль, який також має місце. На нашу думку найбільш коректно, класифікацію фінансового контролю за залежно від суб'єктів контролю наводить Лучковська С.І., контроль поділяється на державний, муніципальний, аудиторський, внутрішньогосподарський, і громадянський (незалежний). [24, с. 115]. Проте й вона потребує уточнення що під «аудиторським контролем» мається на увазі саме контроль який здійснюється незалежними аудиторськими компаніями/аудиторами, який здійснюється як окремий вид контролю в класифікації залежно від суб'єктів здійснення. Адже аудит – це форма контролю і він може бути державний, муніципальний, внутрішній в залежності від суб'єкта здійснення.

Виділення видів фінансового контролю за критеріями суб'єктності дає змогу встановити причинно-наслідкові зв'язки при аналізі результатів ефективності контрольних заходів на кожному рівні фінансових відносин.

В залежності від предмету фінансовий контроль розподіляють на бюджетний, податковий, валютний, банківський, страховий та ін.

Здійснення фінансового контролю може розглядатися тільки крізь призму форм цієї діяльності. Існують наукові підходи, згідно яких формами фінансового контролю є певні сторони виявлення змісту фінансового контролю залежно від часу здійснення контрольних дій [29]. Звідси І.А. Белобжецький, О.Д. Василик, С.О. Шохін, Л.І. Вороніна визначають формами фінансового контролю попередній (превентивний), поточний і наступний (респективний) контроль.

Ми вважаємо, що форма контролю – це засіб відстеження (порівняння, зіставлення) певного явища, об'єкта, процесу, що охоплені контрольними діями. Тобто під формами фінансового контролю потрібно розуміти способи конкретного вираження і організації контрольних дій, спрямованих на виконання функцій контролю, а суб'єкт під час здійснення контрольної діяльності може одночасно реалізовувати попередній, поточний і наступний контроль. Тому, класифікація контролю залежно від часу здійснення контрольних дій є поділом його на методи, а не форми. Ф.Ф. Бутинець за методом здійснення класифікує контроль на ревізію, перевірку, обстеження, інвентаризацію, аудит, судово-бухгалтерську експертизу та економічний аналіз [25, с. 12]. На нашу думку це не методи, а форми здійснення контролю. Отже форма фінансового контролю це спосіб конкретного вираження і організації контрольних дій, спрямованих на виконання функцій контролю.

Висновки з даного дослідження. Проаналізувавши трактування категорій «управління» вітчизняними, так і зарубіжними науковцями було визначено що управління – це діяльність суб'єкта, що дістає вияв у цілеспрямованому, організуючому впливі на об'єкт управління, здійснюваному з метою приведення останнього у бажаний для суб'єкта стан. Розглянуто категорію контроль як функцію

управління, сформовано його мету, виділено предмет і завдання фінансового контролю. Сформовано визначення фінансового контролю, як фінансовий контроль – це процес перевірки фінансово-господарської діяльності об'єкта контролю, яка дає можливість дослідити його фактичний фінансовий стан і оцінити його відповідність певним установленим показникам і нормам. Контроль є засобом установлення зворотних зв'язків, завдяки чому керівний орган (суб'єкт управління) може простежити хід виконання прийнятих рішень.

Уточнено класифікацію фінансового контролю в залежності від суб'єкта х здійснення, виділення незалежного фінансового аудиту з боку аудиторських компаній в окрему. Досліджено аудиту як «категорію», сформовано що це форма, а не метод контролю.

Таким чином, дотримання принципів системності і комплексності, сучасної системи фінансового контролю в Україні та залучення недержавних аудиторів до аудиторських перевірок насамперед державних підприємств, забезпечить законність, економічність, ефективність, результативність та прозорість управління фінансами, як приватному так і в державному секторі і поставить органи влади під контроль суспільства, а також надасть незалежну, об'єктивну і публічну оцінку результатів соціально-економічного розвитку в країні.

Список літератури:

1. Гаевский Б.А. Управление и самоуправление: идеал и реальность. – К., 1990 – 142 с.
2. Тихонов А.В. Социология управления / А.В. Тихонов. – М.: Канон РООИ «Реабилитация», 2007. – 472 с.
3. Peter F. Drucker, «A New Discipline», Success! January-February 1987. – P. 18.
4. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф Основы менеджмента. М.: Дело, 1997. – 704 с
5. Ніколенко Ю.В. Основи економічної теорії: Підручник. – Київ: ЦНД, 2003. – 540 с.
6. Колпаков В.К. Адміністративне право України: Підручник / В.К. Колпаков. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 736 с.
7. Гелей С.Д., Ругар С.М. Політологія: Навч. посіб. – 8-е вид., перероб. і доп. – К.: 2012. – 466 с.
8. Управління людськими ресурсами: філософські засади. Навчальний посібник під ред. д. ф. н., проф. В.Г. Воронкової. – К.: ВД «Професіонал», 2006. – 576 с.
9. Максимова В.Ф. Класифікація внутрішнього економічного корпоративного контролю // Вісник Львівської комерційної академії. – 2004. – Випуск 16. – С. 316-322.
10. Дрозд І.К., Шевчук В.О. Державний фінансовий контроль: Навч. посіб. – К.: ТОВ «Чмекс-ЛТД», 2007. – 304 с.
11. Білуха М.Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: Підруч. – К.: Українська акад. оригінальних ідей, 2005. – 888 с.
12. Предборський В.А. Економічна теорія: підручник; М-во освіти і науки України. – Київ: Кондор, 2003. – 492 с.
13. Фінансове право України: Навчальний посібник: За заг. ред. д.ю.н., проф. Шкарупи В.К. – Київ: «Істина», 2007. – 148 с.
14. Фінансове право України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л.К. Воронова, М.П. Кучерявенко, Н.Ю. Пришва та ін. – К., 2009. – 395 с.
15. Шохин С.О. Вопросы финансового контроля в Бюджетном кодексе РФ // Финансы. – 1997. – № 10. – С. 5-7.
16. Фещенко Л. Функціональна структура системи державного фінансового контролю в Україні / Л. Фещенко // Банківська справа. – 2001. – № 1. – С. 12-23.
17. Орлюк О.П. Фінансове право: навчальний посібник / О.П. Орлюк. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 528 с.
18. Шипунова О.В. Сутність, функції та види фінансового контролю за умов ринкової економіки / О.В. Шипунова, Ю.В. Єльнікова // Науковий вісник Національної академії статистики обліку та аудиту. – 2012. – № 1(34). – С. 61-71.
19. Шохин С.О. Бюджетно-финансовый контроль и аудит: [науч.-метод.пособ.] / С.О. Шохин, Л.И. Воронина. – М.: Финансы и статистика – 1997. – 237 с.
20. Стефанюк І. Фінансовий контроль: визначення поняття і системи // Економіка, фінанси, право. – 2001. – № 7. – С. 3-6.
21. Грачева Е.Ю., Куфакова Н.А., Пепеляев С.Р. Финансовое право России. – М.: ТЕИС, 1995. – 231 с.
22. Державні фінанси: Підруч.: У 5 т. – Т. 5. Державний фінансовий контроль / С.О. Булгакова (кер. авт. кол.), за ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. – С. 495.
23. Ножкина Т.В. Международный аудит Петропавловск-Камчатский: КамчатГТУ, 2007. – 127 с.
24. Лучковська С.І. Фінансове право. Навч. посібник / Для студ. економ, спец. вищих навч. закладів. – К.: КНТ. 2010. – 296 с.
25. Бутинець Ф.Ф., Бардаш С.В., Малюга Н.М., Петренко Н.І. Контроль і ревізія. Підручник. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 512 с.
26. Митрофанов В.М. Контроль и ревизия хозяйственной деятельности промышленных предприятий. – М.: Финансы, 1965. – 259 с.

Магурчак Т.П.

Академия финансового управления

ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЬ КАК ФУНКЦИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ

Аннотация

В статье проанализированы сущность и раскрыты основные подходы отечественных и зарубежных ученых к определению понятий «управление», «контроль» и «финансовый контроль». Сформулировано определение для «финансового контроля». Также рассмотрены субъект, объект, предмет финансового контроля. Выделены классификации финансового контроля. Выделено аудит как особую независимую форму финансового контроля и его значение для системы управления.

Ключевые слова: управление, контроль, финансовый контроль, аудит, финансовый аудит.

Magurchak T.P.

Academy of Financial Management

FINANCIAL CONTROL AS FUNCTION OF MANAGEMENT SYSTEM

Summary

The article analyzes the nature and covers the main approaches of domestic and foreign scholars to the definition of «management», «control» and «financial control». Formulated author's definition of «financial control». Also considered the subject, the object, the object of financial control. Highlighted the classification of financial control. Highlight audit as special an independent form of financial control and its role for the management system.

Keywords: management, government, control, financial control, financial auditing.

UDC 338.439.5/6:502.52

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF AGRICULTURE IN THE CONTEXT OF PROVIDING FOOD SECURITY OF COUNTRY

Makarchuk O.G.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

The essence of the concept of sustainable development, components and the parameters of its measurement are researched. Reviewed significance for sustainable agriculture in the context of food security in Ukraine with indexes of: availability, accessibility and sustainability. It was determined that the analysis of the demand and supply of food must take into account the following factors that influence their change: population, welfare, environmental quality, productivity in agriculture.

Keywords: agriculture, sustainable development, food security, natural capital, productivity.

Formulation of the problem. Today, croplands are one of the most extensive ecosystems on Earth, stretching across 12% of the planet's ice-free land surface. Altogether, global croplands also represent 10–15% of the total biological productivity of the planet. However, society is still looking for ways to dramatically increase crop production, as population and economic pressures continue to mount through the 21st century. Changes in lifestyles and a shift away from diets heavy in grain-fed meat would be likely to relieve some of this pressure. Still, additional food, feed and biofuels will need to be produced if we are to provide for the additional 2.2 billion people that are projected to inhabit the planet by 2050. Already, we are expecting to need at least 50% more agricultural production by 2050 [4].

Increasing global crop production will be one of the greatest challenges facing humanity in the coming decades. On the surface, there appear to be two broad options for increasing global food production:

- expand the area of croplands at the expense of other ecosystems;
- increase the yields (per unit area) of our existing croplands.

Many foreign scientists showed that we are cultivating roughly half of the land that is suitable for agriculture on the planet today. However, much of the remaining cultivatable land rests under the tropical rain forests of South America and Africa – biomass that are of high social, economic and ecological value.

Therefore, improving the yield on existing agricultural lands is a high priority. However, increasing crop productivity on existing lands will also have consequences for social and ecological systems if we continue practising some of the techniques of modern industrialized agriculture. At present, much of our high-yielding agricultural lands are monocultures that receive high levels of water and chemical inputs, practices that have adverse impacts on water quality, soil quality and biodiversity. It is critical that creative and novel approaches be taken to ensure that in our pursuit of increasing yields we do not carry our most ecologically destructive agricultural practices into the future [1].

Thus, sustainable development society should include not only economic issue, but also social and environmental aspects, where agriculture is the key importance to guarantee such perspectives.